

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Primo, Vtrum omnia præcepta moralia veteris legis sint de lege naturæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

¶ Duodecimo, Vtrum præcepta moralia veteris legis iustificent.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum omnia præcepta moralia pertineant ad legem naturæ.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur qd non omnia præcepta moralia pertineant ad legem naturæ. Dicitur enim Eccl. 17. Addidit illis disciplinam, & legem vitæ hereditauit illos: sed disciplina diuiditur contra legem naturæ, eo quod lex naturalis non addiscitur, sed ex naturali instinctu habetur. et qd non omnia præcepta moralia sunt de lege naturæ.

¶ 1. Præ. Lex diuina perfectior est, quam lex humana: sed lex humana superaddit aliqua ad bonos mores pertinentia his, quæ sunt de lege naturæ, quod patet ex hoc, quod lex naturæ est eadem apud omnes: huiusmodi autem morum instituta sunt diuersa apud diuersos. ergo multo fortius diuina lex aliqua ad bonos mores pertinentia debuit addere supra legem naturæ.

¶ 2. Præ. Sicut ratio naturalis inducit ad aliquos bonos mores, ita & fides. unde etiam dicitur ad Gal. 3. qd fides per dilectionem operatur: sed fides non continetur sub lege naturæ, quia ea quæ sunt fidei, sunt supra rationem naturalem. ergo non omnia præcepta moralia legis diuinæ pertinent ad legem naturæ.

SED CONTRA est, quod dicit Apost. Rom. 2. Quod gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis sunt, faciunt: quod oportet intelligi de his, quæ pertinent ad bonos mores. ergo omnia moralia præcepta legis sunt de lege naturæ.

RESPON. Dicendum, qd præcepta moralia a cærimonialibus, & iudicialibus sunt distincta. Moraliam enim sunt de illis quæ secundum deum ad bonos mores pertinent. Cum autem humani mores dicantur in ordine ad rationem, quæ est proprium principium humanorum actuum, illi mores dicuntur boni, qui rationi congruunt mali autem, qui a ratione discordant. Sicut autem omne iudicium rationis speculatiuæ procedit a naturali cognitione primorum principiorum: ita etiam omne iudicium rationis practiciæ procedit ex quibusdam principijs naturaliter cognitis, ut supra dictum est, ex quibus diuersimode procedi potest ad iudicandum de diuersis. Quædam enim sunt in humanis actibus adeo explicita, qd statim cum modica consideratione possunt approbari, vel reprobati per illa communia, & prima principia. Quædam vero sunt, ad quorum iudicium requiritur multa consideratio diuersarum circumstantiarum, quas considerare diligenter non est cuiuslibet, sed sapientum: sicut considerare particularès conclusiones scientiarum, non pertinet ad omnes, sed ad solos philosophos. Quædam verò sunt, ad quæ diiudicanda indiget homo adiuuari per instructionem diuinam, sicut est circa credenda. Sic igitur patet, qd cum moralia præcepta sint de his quæ pertinent ad bonos mores, hæc aut sunt quæ rationi cõueniunt: omne autem rationis humanæ iudicium aliquo modo a naturali ratione deriuatur, necesse est, qd omnia præcepta moralia pertineant ad legem naturæ, sed diuersimode. Quædam enim sunt, quæ statim per se rationi naturalis cuiuslibet hominis diiudicat esse faciendâ, uel non faciendâ: sicut, Honora patrem tuam & matrem, & Non occides. Non fursum facies, & homicidium, sunt absolute de lege naturæ. Quædam vero sunt, quæ subtiliori consideratione rationis a sapientibus iudicantur esse obseruanda: & ista sic sunt de lege naturæ, ut tñ

indigeant disciplina, qua minores a sapientioribus instruantur, sicut illud. Coram cano capite confurge: & Honora personam senis, & alia huiusmodi. Quædam vero sunt, ad quæ iudicanda ratio humana indiget instructione diuina, per quam erudimur de diuinis: sicut est illud, Non facies tibi sculpsile, neque oem similitudinē: Non assumes nomē Dei tui in vanū. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

ARTICVLVS II.

Vtrum præcepta moralis legis sint de omnibus actibus virtutum.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, qd præcepta moralia legis non sint de omnibus actibus virtutum. Obseruatio, n. præceptorum veteris legis iustificatio nominatur, secundum illud psalm. 118. Iustificaciones tuas custodiā: sed iustificatio est executio iustitiæ. ergo præcepta moralia non sunt nisi de actibus iustitiæ.

¶ 1. Præ. Id quod cadit sub præcepto, habet rationem debiti: sed ratio debiti non pertinet ad alias virtutes, nisi ad solam iustitiam, cuius proprius actus est reddere unicuique debitum. ergo præcepta legis moralia non sunt de actibus aliarum virtutum, sed solum de actibus iustitiæ.

¶ 2. Præ. Omnis lex ponitur propter bonum commune, ut dicitur Isido. sed inter virtutes sola iustitia respicit bonum commune, ut Philo sophus dicit in 5. Ethico. ergo præcepta moralia sunt solum de actibus iustitiæ.

SED CONTRA est, quod Ambr. dicit, qd peccatum est transgressio legis diuinæ, & celestium inobedientiam mandatorum: sed peccata contrariantur omnibus actibus virtutum. ergo lex diuina habet ordinare de actibus omnium virtutum.

RESPON. Dicendum, qd cum præcepta legis ordinentur ad bonum commune, sicut supra habitum est, necesse est, qd præcepta legis diuersificentur secundum diuersos modos communitalium. Vnde de Philoso. * in sua politica docet, qd alias leges oportet statuere in ciuitate, quæ regitur rege, & alias in ea, quæ regitur per populū, vel per aliquos potentes de ciuitate. Est autem alius modus communitalis, ad quæ ordinatur lex humana, & ad quæ ordinatur lex diuina. Lex enim humana ordinatur ad communitalitatem ciuilem, quæ est hominum adinuicem. Homines autem ordinantur adinuicem per exteriores actus, quibus homines sibi inuicem comunicant: huiusmodi autem comunicatio pertinet ad

¶ Super Quæstio 100. Articulum secundum.

IN articulo 2. eiusdem questionis not. differētiās duas in litera inter legem humanam & diuinam, quo ad disponendum de omnium virtutum actibus ex substantiali eorum diuersitate illatas. Prima est, quia lex humana disponit de sola iustitia formaliter: de aliis autem virtutibus, ut induunt rationem iustitiæ. Lex autem diuina disponit de omnibus virtutibus absolute. Et ratio huius est, quia illa attendit rationem debiti respectu communis boni: ita autem attendit rationem cõmunitatis ad Deū. Cõmunitio autem ad Deum omni

lib. 5. Erymo. cap. 21. ca. 1. & 2. & 3. 10. 5.

In lib. de peccato. ca. 8. articulo 4. mo 4.

q. 90. art. 2.

li. 3. et 56. & 9. como 5.

virtute absolute sumpta fit: quia bene disponitur mens secundum suam totam latitudinem. Secunda est, quod, quia inficari non potest, quin omnis ad aliquam debiti rationem non severtat (quia nisi debitum esset, aut fieret lege positum, sub lege non caderet) lex humana ratione debiti proprie dicti respicit: lex autem diuina ratione debiti metaphorice, vel debiti obedientiæ. Quod si non penetras. igitur, quod ista triplex debiti ratio se habet, qd debitum obedientiæ est commune omni legi, & cõsurgit ex ratione principantis, & subditi. Et de tali debito non est sermo, cum queritur sub qua ratione actus virtutum cedant sub lege: quia debitum obedientiæ non ponit i actibus ratione, quia ordinatur in finem legis, sed obligationem ad exequendum lege positam. Debitum autem inferiorum ad superiorum in eodem